

Posudek na diplomovou práci Bc. Anny Sobotové „Dětství a mládí ve třetí republice“ Léta 1945–1948 ve vzpomínkách pamětníků

Autorka se ve své práci pokusila využít metody orální historie a prostřednictvím životopisných vyprávění obyvatelů a obyvatelek domu seniorského bydlení Rezidence RoSa vytvořit obraz dětství a dospívání v období tzv. třetí republiky, tj. v letech 1945–1948. Původně se přitom chtěla soustředit na období 2. světové války, ale zjistila, že pro tuto éru nenajde dostatek vhodných respondentů. V diplomové práci využívá celkem sedm životopisných vyprávění (s narátory vedla vždy pouze jediný rozhovor) z původně plánovaných devíti. Jedná se celkem o pět žen a dva muže narozených v letech 1929–1938. I když zdánlivě jde o věkově vcelku homogenní vzorek, pro obrazy dětství a dospívání jde o poměrně značný rozptyl. Svá specifika má vzorek i ze sociálního hlediska – je omezen lokálně na Prahu a její okolí a především neodráží demografickou strukturu – výrazně nadreprezentováni jsou zde lidé, kteří získali vyšší vzdělání, nadreprezentováni jsou i potomci živnostníků (fakticky se jedná o tři ze sedmi, protože otec uváděný jako řidič z povolání byl, jak z textu vyplývá, ve skutečnosti soukromým autodopravcem. Deformace jsou podle mého názoru dány prostředím poměrně exkluzivní rezidence pro seniory, i opakovaně zjištěnou skutečností, že vyššího věku se dožívají především vzdělanější lidé s vyšším kulturním kapitálem. Samozřejmě, že výpovědi sedmi jednotlivců neumožňují jakékoliv zobecňující závěry, ale přesto zde mohly být načrtnuty některé zajímavé skutečnosti, které umožňují lépe pochopit nejen situaci tehdejší společnosti při pohledu zdola. Zároveň, jak zdůrazňuje autorka, vyprávění umožňuje také lepší pochopení současné jednání, názorů a postojů této seniorské generace, s níž se profesně setkává. Získané informace se A. Sobotová pokouší zasadit do širšího historického rámce. A právě to se ukazuje jako jednoznačně největší slabina celé diplomové práce – právě v těchto pasážích věnovaných historickému kontextu se jasně ukazují nedostatečné autorčiny znalosti historických faktů, což je u studentky magisterského stupně oboru, majícího ve svém názvu slovo dějiny velmi závažný problém, o to závažnější, že jde o nedostatky ve znalostech učiva pro střední školy. Výčet zkreslených tvrzení nebo rovnou faktických omylů by byl bohužel mimořádně dlouhý, uvedu jen ty nejvýraznější. Např. v čele exilové vlády nestál E. Beneš, ale lidovecký politik Jan Šrámek (s. 19), prezidentské dekrety dr. E. Beneš nevydával pouze v době exilu (srov. s. 22), Kominternu v roce 1945 vůbec neexistovala (srov. s. 22), rozčlenění komunistické strany na KSČ a KSS mělo význam hlavně při konstrukci prozatímního Národního shromáždění, nikoliv pro volby v roce 1946 (s. 22); opravdu jsem nepochopit, odkud mohly pocházet zprávy, že jsou v Národní frontě komunisti vytlačováni (v té době naopak sílila jejich agresivita vůči ostatním stranám) (srov. s. 24); autorka na téže straně také zaměňuje Sbor národní bezpečnosti se Státní bezpečností; opakovaně se v práci tvrdí, že UNRRA odrážela britské stravovací zvyklosti (s. 53 a 58) – jednoznačně hlavním donorem zboží pro organizaci UNRRA byly samozřejmě USA. Velká Británie rozhodně nemohla přispívat svými potravinovými zdroji, protože sama prožívala období velkého nedostatku. Vlasta Burian neodešel nuceně do ústraní po únoru 1948 (s. 33), ale byl zatčena již v roce 1945 a filmy nenatáčel v letech 1943–1949 (srov. s. 33). Zrovna tak nelze logicky o filmové tvorbě z období Protektorátu (ale ani v předcházejícím a následujícím období) mluvit jako tvorbě československé (s. 33). Velmi zvláště zní formulace, že „Německá otázka se stala jedním ze základních poválečných témat. Byl to nejdůležitější poválečný cíl Československa.“ (s. 25). Těžko lze také říct, že v období Protektorátu byl počet sportovních klání mizivý (s. 65) a používat jako synonymum gulagu výraz povinná práce (s. 48) mi přijde jako opravdu neopodstatněný eufemismus. Tímto způsobem by se dalo ještě pokračovat. Bohužel, i když autorka cituje vcelku odpovídající a kvalitní literaturu k tématu, zdá se, že jí příliš neprostudovala. Nedostatky v historiografických znalostech pochopitelně také limitují autorku při zasazení narácí do dobového kontextu a závěry pak vyznívají v mnoha bodech dost mělce. Rozhodně se jí nepodařilo využít všechny možnosti zvolené

metody, přestože na ně v teoretické části upozorňuje. Na druhou stranu lze konstatovat, že samotnou metodu zvládla poměrně dobře.

I když se v práci objevují překlepy a případně i pravopisné chyby (zejména v psaní velkých písmen) nepředstavuje tato skutečnost až tak zásadní problém. Čtivost práce zhoršuje specifický styl autorky, který se vyznačuje vysokým podílem jednoduchých úsečných vět. Pokud jde o citace, zdály se mně zmatené citace z dobových novin, kde chybí uvedení přesného data a stránky. Problematická je i citace příručky Český hraný film (s. 87), kde postrádám číslo svazku.

Tento posudek se mi píše velice obtížně – autorka se mnou opakovaně konzultovala a upřímně se snažila o vzdělání v oblasti metody orální historie. I proto cítím určitou spoluvinu na podle mého názoru uspěchaném předložení diplomové práce, kde jsou poměrně vážné nedostatky v základních historických faktech, i když jsem na tento problém autorku upozorňoval (ovšem nedostatečně důrazně). Domnívám se, že jedině mimořádně kvalitní obhajoba s přihlédnutím ke skutečnosti, že autorka vcelku dobře zvládla metodu orální historie, by umožnila diplomovou práci hodnotit alespoň známkou dobře.

Doc. PhDr. Martin Franc, Ph.D.